

MIÉRT FONTOS A KOCKÁZATÉRTÉKELÉS?

A párkapcsolati bántalmazás jellemzője, hogy az erőszakkitörések ismétlődnek, és az erőszak az idő múlásával egyre fokozódik. A nőket érő súlyos erőszak eseteiben, a gyilkosságokat és gyilkossági kísérleteket is beleértve, általában már régebb óta fennállt a bántalmazás. Az áldozat gyakran kért már korábban segítséget valamilyen intézménytől vagy szervezettől, tehát az intézményrendszer a legtöbb esetben már ismeri az elkövetőt és az áldozatot, és meg tudta volna előzni a súlyos végkimenetelt. Ezért a rendszer valamennyi szereplőjének felelőssége eldönteni már az első jelzés után, hogy milyen intézkedéseket tesz az elkövetővel szemben, és milyen intézkedésekkel segítheti az áldozat védelmét. A kockázatértékelés segít ebben a döntési folyamatban.

A kockázatértékelés magában foglalja a helyzet súlyosságának értékelését, és annak felmérését, hogy fennáll-e az erőszak ismétlődésének és a bántalmazott nő megölésének kockázata.

MELYEK A KOCKÁZATI TÉNYEZŐK?

A támadások megismétlődésének kockázata a családon belüli erőszak esetében nagyon magas; kifejezetten ritkán fordul elő egyszeri bántalmazás. Szakítás, válás idején az erőszak kockázata növekszik: a gyilkosságok, gyilkossági kísérletek és súlyos testi sértéssel járó erőszakos cselekmények leggyakrabban akkor következnek be, amikor a bántalmazott megkísérli elhagyni a bántalmazó partnert. Minél több előjel figyelhető meg egy adott esetben, annál magasabb a kockázata annak, hogy az erőszak megismétlődik vagy súlyosbodik.

A kockázati tényezők azonosítása a kockázatértékelési folyamatnak – egyben a nők és gyerekek erőszakkal szembeni védelmének – első és elengedhetetlen lépése. Ez alapozza meg a biztonsági terv kidolgozását.

A KOCKÁZATI TÉNYEZŐK ÖT FŐ KATEGÓRIÁJA ÉS AZOK RÉSZLETEZÉSE:

Az öt fő kategória mindegyike alkategóriákra oszlik, amelyek lehetővé teszik egyre specifikusabb kockázati területek feltárását, amelyekre további kérdésekkel rá lehet kérdezni.

1. A bántalmazó korábban elkövetett erőszakos cselekményei

- Előző partnerek vagy más nők ellen korábban elkövetett erőszak
- Gyermek és más családtagok ellen elkövetett erőszak
- Egyéb erőszakos viselkedés
- A távoltartási végzés megsértése

2. Az erőszak formái és mintázata

- Az erőszak súlyossága és gyakorisága
- Fegyverbirtoklás, fegyverhasználat
- Kontrolláló magatartás és elszigetelés
- Fenyegető zaklatás
- Szexuális erőszak
- Gyilkossággal, súlyos testi erőszakkal vagy súlyos kényszerítéssel való fenyegetés
- Fojtogatás

3. Az elkövető viselkedéséből fakadó kockázati tényezők

- Alkohol- és kábítószer-függőség
- Túlzott féltékenység és birtoklási vágy
- Mentális problémák, öngyilkossággal való fenyegetőzés és öngyilkossági kísérletek
- Gazdasági stressz (az elkövető anyagi helyzetének romlása)

4. Az áldozat veszélyérzete

- Félelemérzet, mennyire érzi magát és másokat biztonságban, mennyire tartja valószínűnek az erőszak ismétlődését és súlyosbodását

5. Kockázatonövelő tényezők

- Válás, szakítás
- Gyerekek felügyeleti joga és a szülői kapcsolattartás
- Olyan gyerek a családban, aki nem a bántalmazó biológiai gyereke
- Terhesség (a bántalmazások 30%-a a terhesség idején kezdődik)

(Külön kockázatelemzést érdemes végezni, ha az áldozat idős, és bántalmazója felnőtt gyereke, unokája vagy gyámja.)

KINEK A FELADATA A KOCKÁZATFELMÉRÉS?

A bántalmazott nővel elsőként kapcsolatba kerülő intézménynek/szervezetnek minden esetben végeznie kell kockázatfelmérést. Az eset dokumentálásának szerves részét kell, hogy képezze a kockázatértékelés, és az alapján kell a megfelelő lépéseket megtenni a bántalmazott nő és gyerekei védelmének és a bántalmazó felelősségre vonásának érdekében. A kockázatértékelés mértéke és részletessége attól függően változhat, hogy mi a bántalmazott nő elsődleges kapcsolattartó intézménye: a rendőrség, más büntető hatóság, egészségügyi szakember, gyermekvédelmi hatóság, speciális áldozatsegítő szolgálat, vagy más típusú intézmény vagy szervezet (pl. iskola). Az elsődleges kapcsolattartó szervezetnek rendelkeznie kell a teljes körű kockázatértékeléshez, valamint a biztonsági terv végrehajtásához szükséges ismeretekkel és készségekkel.

MI AZ ÁLDOZATKÖZPONTÚ MEGKÖZELÍTÉS?

Az elmúlt évtizedekben a kutatás és gyakorlat segítségével kifejlesztettek néhány eszközt a családon belüli erőszakot elkövetők veszélyességének felmérésére. A kidolgozott eszközök célja nem elsősorban az erőszak előrejelzése, hanem inkább a megelőzés. A rendszeres információgyűjtés, illetve annak kiegészítése korábbi élményekkel és tudással arra szolgál, hogy megállapítható legyen, ha az áldozatot súlyos bántalmazás fenyegeti. A biztonsági tervet ennek fényében lehet kialakítani. Ha több szervezet átfogóan működik együtt, az összehangolt kockázatbecsléshez rendkívül fontos az információk megosztása. A kockázat felmérését az áldozatokkal együtt kell végezni, és ez csak akkor lehetséges, ha a segítő és az áldozat közti kapcsolat támogató és bizalommal teli. Javasolt egy a nők és gyerekek elleni családon belüli erőszakra specializálódott nőszervezet segítségét kérni. A felmérést mindig biztonsági terv készítése kell, hogy kövesse.

A kockázatértékelés megfelelő alkalmazásában kiemelten fontos az áldozat egyedi szükségleteit felismerni. Ezek fényében lehet részletes és releváns információkat gyűjteni az áldozatról és a bántalmazóról a párkapcsolati erőszak eseteiben. Ezáltal a nő biztonságának megteremtésére az ő egyedi szükségleteire szabott optimális lehetőségeket lehet kidolgozni.

Áldozatközpontú megközelítést kell alkalmazni a kockázatértékelés és -kezelés eszközeinek létrehozásában és alkalmazásában.

MELYEK A KOCKÁZATFELMÉRÉSI ESZKÖZÖK?

AZ ELKÖVETŐ VESZÉLYESSÉGÉNEK FELMÉRÉSE:
„A NAGY 26”¹ (Domestic Abuse Intervention Program — DAIP, Duluth, Minnesota)

A kérdőívet minden ügyfél kitölti, aki családon belüli erőszak miatt fordul a jelzőrendszer bármely intézményéhez. A kérdőív használatát minden intézmény és szakember számára ajánljuk veszélyfelméréshez.

DÉL-WALESI KOCKÁZATFELMÉRŐ KÉRDŐÍV INTÉZMÉNYEK SZÁMÁRA²

A kérdőív célja a szisztematikus információgyűjtés a bántalmazásról, valamint az áldozat szükségleteiről. A kérdőív alapján biztonsági terv dolgozható ki.

VESZÉLYFELMÉRÉS (DA – Danger Assessment)

20 20 „igen-nem” kérdést tartalmaz a kockázati tényezőkre vonatkozóan, súlyozva. Négy kockázati szintet különít el. Az elmúlt évet naptár formájában tekinti át, a bántalmazás súlyosságát és gyakoriságát dokumentálva.

RÖVID KOCKÁZATÉRTÉKELÉS A KÓRHÁZAK SÜRGŐSSÉGI OSZTÁLYAI SZÁMÁRA

A DA rövidített változata, amely öt kérdésből áll. Bármely három kérdésre adott pozitív válasz a súlyos testi sérülés magas kockázatát jelenti. Az eszközt a sürgősségi osztályok számára fejlesztették ki a súlyos sérülések vagy életveszélyes támadások kockázatának kitett áldozatok azonosítására.

CAADA DASH kérdőív (CAADA - Coordinated Actions Against Domestic Violence; DASH - Domestic abuse Stalking and Harassment and Honor Based Violence)

24 kérdést tartalmaz a kockázati tényezőkre vonatkozóan. 10 „igen” válasz már magas kockázatúnak minősül. Általában 14 vagy több „igen” válasz esetén szükséges több intézményre kiterjedő közös kockázatértékelő megbeszélést folytatni. A családon belüli erőszakot azonosító bármely szakember fel tudja venni az áldozattal az interjút. Az eszköz segítséget nyújt a szakembereknek a családon belüli

1 Magyarul elérhető: Szakmai módszertani útmutató (NANE Egyesület – PATENT Egyesület, 2012) 158. o.

Letölthető: <https://nane.hu/wp-content/uploads/Modszertani-utmutato.pdf>

2 Magyarul elérhető: Szakmai módszertani útmutató (NANE Egyesület – PATENT Egyesület, 2012) 159. o.

Letölthető: <https://nane.hu/wp-content/uploads/Modszertani-utmutato.pdf>

erőszak, a szexuális zaklatás és fenyegető zaklatás kiemelt kockázatu eseteinek azonosításában.

A LONDONI METROPOLITAN RENDŐRSÉG MODELLJE

A londoni rendőrség kockázatelemző stratégiáját a gyűlölet-bűncselekmények feltárásával és kezelésével foglalkozó csoport dolgozta ki. A stratégia kidolgozásához a családon belüli gyilkosságok és egyéb súlyos erőszak esetek részletes rendőrségi elemzését is felhasználták.

ONTARIO KOCKÁZATÉRTÉKELÉS (ODARA)

Az ODARA egy biztosítástatistikai kockázatértékelő eszköz, amely megbecsüli, hogy egy női partnerét bántalmazó férfi mekkora kockázatot jelent a hasonló elkövetőkhöz viszonyítva, mekkora valószínűséggel fogja a jövőben ismét bántalmazni női partnerét. Az ODARA 13 kérdése kitér a korábban elkövetett családon belüli erőszakra és egyéb bűncselekményekre, a fenyegetésre és elszigetelésre, a kapcsolatban élő gyerekekre, a szerhasználatra és az áldozatok támogatásának akadályaira. Mindegyik kérdés 0 vagy 1 pontot ér, és az összpontszám adja ki a kockázat mértékét.

AJÁNLOTT HONLAPOK

www.nane.hu • www.facebook.com/NANEegyesulet
www.patent.org.hu • www.facebook.com/patent.egyesulet.ngo
www.nokjoga.hu

Ajánld fel az adód 1%-át a NANE Egyesületnek!
Adószámunk: 18060339-1-42

Kiadja a NANE (Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen) Egyesület
1447 Budapest, Pf. 502
e-mail: info@nane.hu

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

A szórólap a NANE Egyesület *RISKFREE Nemi alapú erőszak áldozatainak támogatása, válasz a járvány okozta kihívásokra* nevű projektje keretében készült, amelyet az EU CERV programja támogat.
A szórólap tartalmáért a szerzők kizárólagos felelősséget vállalnak, azok nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság álláspontját.

MEKKORA A VESZÉLY? KOCKÁZATFELMÉRÉS ÉS -ELEMZÉS PÁRKAPCSOLATI ERŐSZAK ESETÉBEN

